

QUICK SCAN FINANCIEEL PERSPECTIEF SPORTPARK DE HORST

Inhoudsopgave

Management Samenvatting	2
1. Aanleiding en opdracht	4
2. Huidige situatie op Sportpark De Horst	5
2.1 De verenigingen	5
2.2 Verzelfstandiging van Sportpark De Horst	10
2.3 Fysieke situatie	10
3. Relevante landelijke trends en ontwikkelingen in Zeewolde	12
4. Sport in Zeewolde	13
4.1 Zeewolde en (buiten-)sportaccommodaties	14
4.2 Nationaal beeld van verzelfstandiging	14
5. Concurrerende ontwikkelingen?	15
6. Conclusies	15
7. Keuzemogelijkheden voor de sportverenigingen en de gemeente Zeewolde	16
7.1 Wat kunnen verenigingen doen?	16
7.2 Wat kan gemeente Zeewolde doen?	17
8. Aanbeveling	20
Bijlagen:	21
Bijlage I Benchmark Contributie Voetbal	22
Bijlage II Gespreksverslagen Verenigingen	23

Management Samenvatting

Sportpark De Horst heeft binnen 2-3 jaren een fysiek probleem indien de sportverenigingen niet worden ondersteund met hun groot beheer- en onderhoudsvraagstukken.

Meerdere verenigingen geven aan dat zij financieel niet kunnen voldoen aan de benodigde vervangingsinvesteringen voor hun velden. Oorzaken die hiervoor worden aangegeven zijn hun gedeeltelijk aan te rekenen. Het achterblijven van de groei van Zeewolde, landelijke sporttrends/behoefte/nieuwe normen, niet voorziene duurzaamheidskosten en door de markt aangegeven (langere) afschrijvingsperiodes waren ten tijde van de verzelfstandiging anders ingeschat.

Daarnaast is het voor de sportverenigingen lastig – soms onmogelijk – om extra inkomsten vanuit de exploitatie van de accommodatie te realiseren. De Wet Markt en Overheid en/of bestemmingsplannen geven hiervoor weinig ruimte. Ook is een vrijwilligersorganisatie niet altijd ingericht om grote commerciële vraagstukken adequaat in te vullen. Het is voor een vrijwilligersorganisatie sowieso lastig om - naast de primaire taak van ledenbehoud en ledenwerving - alle relevante zaken in de gaten te houden die betrekking hebben op de sportaccommodatie. Zo is er bijvoorbeeld nog nooit een 1/3 regeling die de gemeente Zeewolde hanteert ten behoeve van eenmalige investeringssubsidies gehonoreerd. Alhoewel deze meerdere malen is aangevraagd.

Ondanks het niet kunnen opbrengen van de benodigde financiën, is er op Sportpark De Horst geen sprake van een mislukte verzelfstandiging. Ondernemerschap en eigenaarschap worden duidelijk getoond. Er zijn namelijk veel successen op beheer en onderhoud geboekt. Echter, het betreft hier vooral de opgaven voor het “dagelijks (klein) beheer en onderhoud”. De grotere vervangingen - waar het om strategische accommodatievragen gaat - blijken een stuk lastiger.

HC Zeewolde, VV Zeewolde en KV Wolderwijd komen hiermee op de korte termijn in de problemen. Voor de langere termijn zijn deze uitdagingen ook bij tennis, honk- en softbal en jeu de boules te verwachten. Het gevolg zal zijn dat de accommodaties niet meer voldoen aan de hedendaagse en/of toekomstige behoeften. Het gebruik van de accommodatie en de ledenaantallen bij de verenigingen zullen teruglopen.

Het is de gemeente Zeewolde daarom aan te bevelen niet afzijdig te blijven als het gaat om de uitdagingen op Sportpark De Horst. Het afbreukrisico is hiervoor te groot. Daarnaast heeft de gemeente Zeewolde naast een verzorgende taak voor haar inwoners ook ambities met sport en bewegen.

De gemeente heeft hierin niet als enige een verantwoordelijkheid. De sportverenigingen dienen ook hun verantwoordelijkheid te nemen. Ook zij kunnen met verschillende acties ervoor zorgen dat een (groot) gedeelte van de benodigde financiën worden gerealiseerd. Ook zijn er verschillende manieren om de (gezamenlijke) exploitatie te verbeteren. Vanuit een onderlinge samenwerking worden er – ook door de verenigingen zelf - meerdere mogelijkheden aangegeven.

Ons voorstel is daarom om te komen tot een geïntegreerde aanpak, waarbij de sportverenigingen i.s.m. de gemeente Zeewolde een toekomstvisie met geïntegreerde businesscase voor Sportpark De Horst realiseren. In deze businesscase worden de investeringen, de programmering (maatschappelijk rendement), de exploitatie (mogelijkheden) en beheer/onderhoud van het gehele sportpark in kaart gebracht. Het resultaat van deze businesscase moet zijn dat de sportverenigingen en andere

gebruikers van het Sportpark hiermee de komende 10 jaar (zelfstandig) vooruit kunnen. Hierbij rekening houdend met trends, ontwikkelingen en maatschappelijke (sport) behoeften.

1. Aanleiding en opdracht

Op initiatief van de gemeente Zeewolde zijn er tussen 1991 en 2006 sportvelden en sportaccommodaties geprivatiseerd. Redenen hiervoor waren gemeentelijke bezuinigingen en de kans voor de verenigingen op meer zeggenschap en zelfwerkzaamheid.

Op Sportpark De Horst is deze privatisering door de daar aanwezige verenigingen - de hoofdgebruikers – met beide handen aangegrepen. De mogelijkheid ontstond om met “eigenaarschap” de “ondernemendheid” op het Sportpark bij de hoofdgebruikers te vergroten. De hoofdgebruikers zijn eigenaar van “hun” accommodatie en zetten deze naar eigen inzichten in voor de activiteiten die zij organiseren.

Sportpark De Horst is de grootste sportaccommodatie in Zeewolde. De omvang van het totale park bestrijkt zo’n 220.000 m² en huisvest 6 sportverenigingen. The Harriers (honk- en softbal), Les Trois Etoiles (jeu de boules), HC Zeewolde (hockey), VV Zeewolde (voetbal), KV Wolderwijd (korfbal) en TV De Punt (tennis).

Alle sportvelden van sportpark de Horst zijn in erfpacht en/of koop aan deze hoofdgebruikers uitgegeven. VV Zeewolde en KV Wolderwijd hebben hun velden ondergebracht in de Stichting Exploitatie Sportvoorzieningen De Horst en de Stichting Beheer Sportcomplex De Horst. De hockeyclub exploiteert zijn eigen velden en laat enkele kleine werkzaamheden uitvoeren door de beheerstichting van De Horst. The Harriers, TV De Punt en LTE beheren en onderhouden hun accommodaties (gedeeltelijk) zelfstandig.

Deze verzelfstandiging heeft de afgelopen jaren in Zeewolde voor dit sportcomplex gewerkt. De betrokken verenigingen waren en zijn enthousiast over hun zeggenschap en konden de (financiële) afspraken die hierover ten tijde van de verzelfstandiging waren gemaakt ook dragen.

Echter, de laatste jaren is de situatie voor de hoofdgebruikers veranderd. De geprognosticeerde groei van het aantal inwoners in Zeewolde heeft niet doorgezet en zal dit de komende jaren ook niet explosief doen. Mede hierdoor vergrijst Zeewolde. Daarnaast is er een landelijke trend van ledendaling bij sportverenigingen. Deze trend is ook zichtbaar in Zeewolde.

Tevens stijgen de beheer en onderhoudskosten voor het sportpark sneller dan voorzien. Het “open karakter” van het sportpark en de maatschappelijke verduurzamingsbehoefte zijn hier de belangrijkste oorzaken voor. Ook lukt het niet om de exploitatie via andere inkomstenbronnen dan de verenigingen (contributie en kantine) te verbeteren.

Het gevolg van deze (dreigende) dalende ledenaantallen en stijgende kosten is dat de hockey-, voetbal- en korfbalvereniging en beide stichtingen aan de bel hebben getrokken bij de gemeente. Zij kunnen de kosten voor met name groot beheer en onderhoud bij een gelijkblijvende situatie niet meer dragen. Zij vragen door de ontstane situatie om de helpende hand.

De gemeente heeft **derks&gosen** als onafhankelijk adviesbureau gevraagd te helpen met dit vraagstuk, de werkelijke financiële situatie te analyseren en oplossingsrichtingen aan te dragen. Een onderzoek bij alle op het Sportpark De Horst gevestigde sportaanbieders is hierbij gewenst. Via een Quick Scan is de huidige situatie en het toekomstperspectief in kaart gebracht.

derks&gosen heeft via bureauonderzoek en interviews met betrokkenen een beeld gevormd over de situatie en de gebruikers van Sportpark De Horst. Daarnaast zijn er in overleg met de gemeente Zeewolde enkele historische documenten doorgenomen

die betrekking hebben op de privatisering van Sportpark De Horst. Tevens, is er contact gezocht met enkele landelijke organisaties (Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond, Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek en Koninklijke Nederlands Hockey Bond) om de trends en ontwikkelingen te toetsen.

De onderzoeksvragen in dit kader waren:

- Hoe is de situatie per vereniging op het Sportpark nu?
- Lijkt er een probleem te zijn/ontstaan?
- Wat is een mogelijke oorzaak voor het probleem?
- Wat gebeurt er als we niks doen?
 - Gevolgen voor de vereniging(en)
 - Gevolgen voor de gemeente/inwoners
- Wat zijn mogelijke oplossingen/oplossingsrichtingen?
- Wat is daarvoor nodig/ hoe gaan we verder?

Voor deze Quick Scan zijn er geen aparte financiële, duurzaamheid en specifieke (sport)velden experts ingeschakeld. Er is uitgegaan van de financiële, fysieke en duurzaamheidsgegevens die door de sportaanbieders zijn aangereikt. **derks&gosen** hebben deze gegevens – daar waar mogelijk – getoetst en/of besproken met de verschillende landelijke organisaties.

2. Huidige situatie op Sportpark De Horst

Sportpark De Horst is een groot sportpark dat zo'n 220.000 m2 bestrijkt. Het is een plek waar veel verschillende doelgroepen hun sport- en beweegactiviteiten uitvoeren. Het Sportpark bestaat naast de verschillende clubhuizen uit:

- 7 voetbalvelden (2 kunstgras);
- 1 multifunctioneel kunstgrasveld (voetbal en korfbal);
- 1 honkbalveld;
- 1 softbalveld;
- 3 hockeyvelden (1 semiwaterveld en 2 zand ingestrooid kunstgrasvelden);
- 16 jeu de boules banen;
- 8 tennisvelden;
- 1 sporthal.

De verschillende verenigingen hebben in totaal zo'n **1800/1900** leden op het sportcomplex, die wekelijks voor hun vereniging in de weer zijn.

Vereniging	Aantal leden
VV Zeewolde	1100
HC Zeewolde	350
TV De Punt	220
KV Wolderwijd	110
The Harriers	40
LTE	36
TOTAAL	1856

2.1 De verenigingen

Met de verenigingen van Sportpark De Horst zijn gesprekken gevoerd over hun situatie. In de bijlagen bevinden zich de gespreksverslagen. De verslagen zijn door de verenigingen gelezen en goedgekeurd. Onderstaande is een

samenvatting van de belangrijkste informatie uit deze gesprekken weergegeven.

VV Zeewolde

De voetbalvereniging Zeewolde is met 1100 leden de grootste vereniging op Sportpark De Horst, en daarmee een van de grootste verenigingen in Zeewolde.

De VV Zeewolde heeft zijn zaken goed voor elkaar. Ze hebben een mooie familiekantine en voldoende velden voor hun 61 spelende teams. Daarnaast spreekt uit hun jaarrekening(en) een goede balans tussen contributie inkomsten (48%), kantineopbrengsten (31%), sponsorinkomsten (15%) en overige baten (6%). Jaarlijks kan hiermee (vooralsnog) een positief exploitatieresultaat worden afgesloten.

Een vereniging waar het nu goed mee gaat, maar die zich zorgen maakt over haar toekomst op de korte/middellange termijn. Redenen hiervoor zijn:

- De hoogte van de contributie: VV Zeewolde heeft een van de hoogste contributies in de regio. Belangrijke oorzaak hiervoor is de afdracht/huur van € 60.000 per jaar aan De Stichting voor het beheer en onderhoud van de velden en de accommodatie. Deze onderhoudskosten worden doorgerekend in de contributie aan de leden van de vereniging;
- Daling van lidmaatschappen bij sportverenigingen: landelijk is er een trend dat ongeorganiseerde sport groeit en verenigingsport daalt;
- De demografische ontwikkeling van Zeewolde, die achterblijft ten tijde van de privatisering van de sportvelden. Dit zal in de toekomst niet substantieel veranderen. De cijfers van de GGD Flevoland geven aan dat de komende 10 jaar de grijze druk (vergrijzing Zeewolde) met 60% zal toenemen.

Bovenstaande ontwikkelingen zorgen ervoor dat het bestuur van VV Zeewolde haar zorgen hierover richting de gemeente heeft uitgesproken. VV Zeewolde heeft aangegeven dat bij gelijkblijvende ontwikkelingen er binnen 2-3 jaren een scenario gaat ontstaan dat VV Zeewolde de financiën voor de benodigde faciliteiten niet meer kan opbrengen. Oorzaak hiervoor zijn de kosten die noodzakelijk zijn voor het vervangen van de velden. Het gevolg hiervan is dat velden niet kunnen voldoen aan de norm, waardoor ze door de KNVB worden afgekeurd. De vereniging kan dan in een neerwaartse spiraal komen met teruglopende ledenaantallen als gevolg.

Belangrijkste aandachtspunten bij VV Zeewolde zijn:

- Hoge afdracht aan de Stichting voor (klein en groot) beheer en onderhoud van de velden, waardoor er een hoge contributie moet worden gevraagd;
- Hierdoor minder financiële mogelijkheden om – via de Stichting - voldoende te kunnen sparen voor noodzakelijke vervanging van de velden;
- Op korte termijn (2-3 jaren) dreigende afkeuring door de KNVB van de kunstgrasvelden indien er niet wordt vervangen;
- Terugloop van de (jeugd)leden, wat de financiële positie van de vereniging niet zal verbeteren.

HC Zeewolde

De hockeyclub in Zeewolde is een gezellige vereniging met 350 leden. De club heeft de ambitie om een gezellige breedtesportvereniging te zijn. Op het ogenblik bestaat de vereniging vooral uit meisjesteams. Dit zou de vereniging graag enigszins gemêleerder willen zien. In het verleden (2009 en 2014) had de vereniging ruim 600 leden. Hoewel hockey landelijk gezien – vooral onder

jeugdleden - nog steeds een groeisport is en de KNHB heeft aangegeven dat HC Zeewolde groeipotentie heeft, lukt het de vereniging (nog) niet om weer te groeien richting die 600 leden. Redenen voor deze terugloopt is volgens de vereniging te wijten aan:

- De demografische ontwikkelingen van Zeewolde: geringe groei en vergrijzing;
- Landelijke trend: het verenigingsleven loopt terug ten faveure van de ongeorganiseerde sport;
- De opkomst van het vrouwenvoetbal, waardoor er meer meisjes gaan voetballen.

Bovenstaande ontwikkelingen zorgen ervoor dat de vereniging minder heeft kunnen sparen voor de vervanging van de velden. Daarnaast is de hedendaagse veldennorm in hockey – aangegeven door de KNHB - een (duurder) waterveld i.p.v. zand ingestrooide kunstgrasvelden. De HC Zeewolde heeft gespaard voor de vervanging van een zand ingestrooid veld, omdat dat indertijd de norm was.

Hierdoor heeft de vereniging op korte termijn (2-3 jaren) een probleem. Er moeten binnen deze termijn 2 toplagen en 1 onderlaag van de velden worden vervangen. De behoefte van de vereniging is op dit moment 2 – i.p.v. de aanwezige 3 – velden.

Daarnaast zien zij de komst van een waterveld als 'een must' om leden en de fun in het hockey te behouden. Als dit niet gebeurt:

- Zullen de beter spelende (jeugd)leden naar andere verenigingen gaan;
- Wanneer de leden niet aan het spelen op een waterveld en zullen daardoor (veel) uitwedstrijden verliezen. Het spelen op een waterveld gaat veel sneller dan op zand ingestrooide velden. Dit is een heel ander soort hockey;
- Zal de KNHB op termijn het spelen op de velden van HC Zeewolde voor bepaalde (hogere) niveaus afkeuren.

Om uit bovenstaande impasse te komen heeft de HC Zeewolde contact met de gemeente gezocht. De HC Zeewolde heeft ondersteuning nodig om te komen tot het juiste besluit. Een gezamenlijk (investering, exploitatie en beheer) plan i.s.m. gemeente en andere sportaanbieders zien zij als een gewenste weg. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn:

- Wat te doen met het (op dit moment) overbodige veld?
- Wat kan HC Zeewolde financieel zelf bijdragen?
- Is het vanuit samenwerking met de andere sportverenigingen en sportaanbieders mogelijk om ledengroei te bewerkstelligen?
- Is het vanuit samenwerking met de andere sportverenigingen op kosten (onderhoud) te besparen en/of inkomsten te verhogen?

KV Wolderwijd

KV Wolderwijd is een kleine maar sterk groeiende korfbalclub met 120 leden (spelend 95). Sinds de realisatie van een nieuw eigen clubhuis (kantine) groeit de club elk jaar met 10%. De club speelt zijn wedstrijden op het multifunctionele buitenveld waar VV Zeewolde ook op traint en in de sporthal (winter).

De contributie die de leden betalen is voor korfbalbegrippen bovengemiddeld. Deze kan/wil het bestuur op basis van beheer/onderhoudskosten niet verhogen, omdat ook de verwachting is dat de bondsafdracht de komende

jaren flink gaat stijgen. Dit vanwege een nieuw afdrachtsmodel vanuit de KNKV. De contributie voor de leden zal hierdoor sowieso moeten stijgen.

De club speelt met 8 teams op het multifunctionele buitenveld. De norm van de KNKV is dat er maximaal 8 teams op 1 veld mogen. Bij 9 teams moet er op twee velden worden gespeeld. De korfbalclub verwacht over 3-5 jaar dat deze situatie zich gaat voordoen. Hierover is al een gesprek met de Stichting. De korfbalclub heeft geen eigen kleedkamer faciliteiten, alhoewel 4 kleedkamers de eis is. Op dit moment wordt er van de voetbal- en/of sporthalkleedkamers gebruik gemaakt.

Om door te kunnen groeien als korfbalvereniging, zal het huidige veld aan de eisen van de KNKV moeten voldoen. Deze eis is een zand ingestrooid kunstgrasveld. Het huidige veld – wat geen zand ingestrooid kunstgrasveld is – is sowieso aan vervanging toe door vernieling en slijtage, door vooral openbaar gebruik.

Belangrijkste aandachtspunten bij KV Wolderwijd zijn:

- De contributie is relatief hoog;
- Hoogstwaarschijnlijk behoefte aan een nieuw veld i.v.m. groei over 3-5 jaren;
- 4 eigen kleedkamers op korte termijn.

The Harriers

Deze honk- en softbalvereniging bestaat zo'n 30-35 jaar en heeft 40 leden. In het verleden heeft de vereniging 70 leden geteld. Het bestaat op dit moment uit twee teams, een gemengd softbalteam en een pupillenteam. Op het ogenblik wordt alleen het softbalveld gebruikt, omdat het honkbalveld nog te groot is voor de pupillen. Deze zullen met 3-4 jaren voldoende kracht hebben ontwikkeld om het honkbalveld te gebruiken. Tot die tijd wordt het honkbalveld gering gebruikt.

The Harriers hebben geen directe financiële problemen of toekomstige uitdagingen met de velden zoals bij voetbal en hockey. Wel merken ze dat het vinden van kader en het organiseren van ledenwervingsacties een steeds grotere uitdaging wordt. Hierdoor krijgen zij teams niet of onvoldoende gevuld. Ondersteuning hierin zouden zij zeer verwelkomen.

Belangrijkste aandachtspunten bij The Harriers zijn:

- Tekort aan kader;
- Tekort aan leden voor meerdere teams;
- Gebrek aan wervingsmogelijkheden omdat er onvoldoende technisch kader aanwezig is;
- Onderhoud van het honkbalveld (wordt gering gebruikt).

LTE

De jeu de boules vereniging (Les Trois Etoiles) in Zeewolde is al zo'n 30 jaar actief. Op het ogenblik heeft de vereniging 36 – veelal 65+ jarige – leden. In het verleden heeft de vereniging ruim 90 leden gehad.

De vergrijzing van Zeewolde ziet LTE als een kans. Ze zijn met de gemeente in gesprek. Het gaat hierbij vooral om het bedienen van bijvoorbeeld doelgroepen vanuit welzijn en zorg. LTE haalt zijn opbrengsten vooral uit contributie, horeca/kantine, toernooien en evenementen met het bedrijfsleven. LTE heeft op het ogenblik geen acuut probleem. Wel hebben ze de ambitie om te groeien. Hiervoor is een indoorfaciliteit nodig waardoor er 12 maanden

per jaar kan worden gespeeld. Een romneyloods van zo'n € 25.000, - voldoet al. De financiering kan de vereniging zelf realiseren. Van de gemeente hebben zij ondersteuning voor het vergunningstraject nodig.

Belangrijkste aandachtspunten bij LTE zijn:

- Kansen i.r.t. vergrijzing van Zeewolde;
- Een 12 maanden programma;
- Behoeftte aan een indoorfaciliteit.

TV De Punt

TV De Punt is een gezellige breedtesportvereniging in Zeewolde. De club heeft gemiddeld zo'n 220 leden. In de zomer groeit dit aantal naar 250/260. In de toptijd heeft de club 400 leden gehad, maar dit aantal is sterk gereduceerd. Landelijk heeft de tennissport de afgelopen 10 jaren te maken met een daling. De laatste 4 jaren was deze landelijke daling zo'n 8%. TV De punt heeft de laatste 2/3 jaren succesvol ingezet op ledenbehoud en groei. Via veel verschillende evenementen, open dagen en schooltennis is het ledenbestand op dit moment stabiel te noemen.

De vereniging is tevreden over haar accommodatie. De accommodatie heeft 8 velden, waarvan er 6 worden gebruikt. Daarnaast heeft de vereniging een clubhuis met goede horecafaciliteiten. Het nog aanwezige "oude clubhuis" wordt gebruikt als opslag en vergaderlocatie. Met deze faciliteiten kunnen de leden van TV De Punt goed worden bediend. De KNLTB-norm is 80 leden per baan. Met 6 banen heeft TV De Punt daarmee nog voldoende groeipotentie.

Het aantal leden en de faciliteiten zorgen voor een gezonde financiële situatie voor de club. De inkomstenverdeling is 60% contributie, 30% horeca/kantine en 10% overige (o.a. sponsoring en evenementen). Hiermee draait de vereniging jaarlijks een positieve exploitatie.

Ondanks de positieve situatie waarin de club zich bevindt, ziet het toch een aantal uitdagingen die zij niet (of mogelijk gedeeltelijk) alleen kunnen oplossen:

- Zonnepanelen op het dak van het clubgebouw.
- Onderhoud van het oude clubgebouw.
Hiervoor wordt niet gespaard, omdat de leden weinig tot geen profijt van deze accommodatie hebben. Daarnaast geeft het bestemmingsplan weinig ruimte voor "commerciële exploitatie". Gevolg is een (sterk)verouderd gebouw zonder onderhoud en bestemming.
- Twee braakliggende banen.
Deze banen zullen op korte- en waarschijnlijk ook lange termijn niet meer door de vereniging worden gebruikt. Het realiseren van Padelbanen – gericht op de toekomst - zou een mooie bestemming kunnen zijn. De vereniging heeft hiervoor niet de financiële middelen.
- Gezamenlijke inkoop (vuilophaal, horeca)
Hiermee denkt de vereniging een financieel voordeel te kunnen halen. Echter, hier is samenwerking met de andere verenigingen voor nodig. De vereniging heeft niet de capaciteit om deze mogelijkheden alleen te onderzoeken.
- Gezamenlijk onderhoud

Dit wordt nu door vrijwilligers gedaan. Ook hier ziet de vereniging een voordeel als dit in gezamenlijkheid kan worden gedaan.

- **Bestrating accommodatie**
De vereniging pakt dit “klein” op. Echter, de accommodatie heeft behoefte aan een grotere aanpak. Mogelijk dat de discussie over “Open Sportparken” hier een aanleiding voor kan zijn.

Belangrijkste aandachtspunten bij TV De Punt:

- Twee braakliggende tennisvelden op de accommodatie;
- Geen bestemming voor het oude clubgebouw;
- Samenwerkingsopties met andere gebruikers om een aantal zaken op het Sportpark groter aan te pakken.

2.2 Verzelfstandiging van Sportpark De Horst

De exploitatie en het beheer van Sportpark De Horst wordt voor het grootste gedeelte (voetbal- en korfbalvelden) – naast de activiteiten die de verenigingen zelf organiseren - georganiseerd door twee stichtingen, Stichting Exploitatie Sportvoorzieningen De Horst en Stichting Beheer Sportvoorzieningen De Horst. Het bestuur van beide stichtingen bestaat voornamelijk uit dezelfde personen, waardoor het praktisch is om te praten vanuit De Stichting.

De Stichting is op 17 juli 2006 opgericht met als doel het beheer, het onderhoud en de exploitatie van de sportvoorzieningen op De Horst zo goed mogelijk te regelen. VV Zeewolde heeft vanaf juni 2007 al haar velden binnen De Stichting ondergebracht. De Stichting heeft i.s.m. VV Zeewolde een toen eenmalige subsidie gebruikt om een kunstgrasveld aan te leggen.

Met de komst van KV Wolderwijd zijn er in 2010 met subsidie van de gemeente Zeewolde twee nieuwe kunstgrasvelden – waarvan 1 multifunctioneel veld - aangelegd. Daarnaast heeft De Stichting o.a. geïnvesteerd in:

- Vervanging toplaag kunstgrasvelden;
- Dug outs;
- Zitbanken;
- Kleedkamers;
- Ledverlichting;
- Zonnepanelen.

De verenigingen LTE (jeu de boules), The Harriers (honk- en softbal), HC Zeewolde (hockey) en TV De Punt (tennis) beheren en exploiteren hun accommodaties (velden) zelf, soms in samenwerking met De Stichting. Grote beheer en onderhoudskosten zijn door hen nog niet gemaakt. Wel zijn en worden er veel dagelijkse beheer en onderhoudszaken opgelost. Uitzondering hierop is TV De Punt die in 2011 versneld 4 tennisbanen hebben gerenoveerd. Deze renovatie is voor de vereniging een grote investering geweest.

2.3 Fysieke situatie

De velden op Sportpark De Horst liggen er fysiek (nog) goed bij. Zowel de Stichtingen als de verenigingen zorgen goed voor hun gedeelte van de accommodatie. Daarnaast wordt er waar mogelijk samengewerkt om de dagelijkse (klein) beheer- en onderhoudszaken te regelen. Het stimuleren van het eigenaarschap d.m.v. de verzelfstandiging op dit beheer/onderhoudsgebied werkt duidelijk. De verenigingen onderschrijven dit. Er is/wordt door alle partijen naar vermogen geld gereserveerd voor het groot beheer en onderhoud. Echter, wat n.a.v. de gesprekken met de verenigingen zichtbaar wordt, is dat het voor een vrijwilligers bestuur lastig is om alle

ontwikkelingen op bepaalde gebieden bij te houden en daarop voor te sorteren. Voorbeelden hiervan zijn:

- Inschatting van de afschrijvingsperiode en investeringskosten van een kunstgrasveld. Deze afschrijvingsperiode is korter ingeschat dan ten tijde van de verzelfstandiging (VV Zeewolde en TV De Punt);
- Groeiverwachtingen blijven achter in Zeewolde. Hierdoor ontstaat er een terugval in ledenaantallen bij de verenigingen. De contributie inkomsten van de verenigingen lopen terug waardoor de begrotingen van de verenigingen langzaam onder druk komen te staan. Er kan onvoldoende worden gespaard voor grotere beheer- en onderhoudskosten;
- Duurzaamheid wordt o.a. via de Green Deal standaard en zorgen voor hogere kosten;
- Sportpark De Horst is een open sportpark. Dit houdt in dat – indien de sportverenigingen er geen gebruik van maakt – iedere inwoner van Zeewolde er kan komen sporten. Een soort grote openbare speelplaats en/of “playground”, om het gebruik van de accommodatie vooral in het weekend (zondag) en overdag te verbeteren. Dit uitgangspunt is een kosten stijgende ontwikkeling, omdat het openbaar gebruik zorgt voor extra beheer- en onderhoudskosten (intensiever gebruik, vervuiling en schade);
- Landelijke trend is dat ongeorganiseerde sport stijgt qua deelname. De individualisering van de samenleving trekt door. Dit is een concurrerende ontwikkeling voor de sportverenigingen, waar de verenigingen een passend antwoord op moeten gaan vinden (open club gedachte).
- Vanuit de groei van de ongeorganiseerde sport komen er steeds meer sportvormen waarvoor geen eigen accommodaties nodig is. Voorbeelden hiervoor zijn: bootcamp, ATB, freerunning, open water zwemmen etc.

Daarnaast blijkt het ondernemerschap een moeilijker opgave dan aanvankelijk bij de verzelfstandiging gedacht. Extra inkomsten naast de reguliere contributie-, kantine- en sponsorinkomsten blijken lastig te realiseren. De mogelijkheden voor een vrijwillig sportbestuur om echt te ondernemen zijn beperkt. Oorzaken hiervoor zijn o.a.:

- De wet Markt en Overheid zorgt voor beperktere commerciële mogelijkheden, omdat er rekening wordt gehouden met oneerlijke concurrentie;
- De mogelijkheden die het erfpacht/kooprecht van sportaccommodaties geeft. Deze zijn beperkt en zorgen er bijvoorbeeld voor dat de verenigingen geen hypotheek op de grond kunnen/mogen afsluiten. Daarnaast zijn de commerciële (verhuur) mogelijkheden van de accommodaties ook beperkt;
- De horecavergunning(en) op de clubhuizen. Deze zorgen ervoor dat de mogelijkheden voor het organiseren van evenementen, feesten en partijen beperkt zijn;
- Het hebben van voldoende tijd, kwalitatief kader, focus en middelen om te ondernemen.

Bovenstaande ontwikkelingen zorgen ervoor dat De Stichting – die door de korfbal- en voetbalvereniging is opgericht voor de exploitatie en het beheer/onderhoud - jaarlijkse zo'n € 30.000,- tekort komt. Hierdoor wordt er te weinig gespaard voor de vervanging van de velden. Er worden zo onvoldoende reserves gereserveerd om adequaat de velden te vervangen. Voor de hockeyclub geldt hetzelfde. Er zijn hier onvoldoende mensen en middelen aanwezig om 3 hockeyvelden te beheren, te onderhouden en te

exploiteren. Daarnaast is het vanuit hockeyontwikkelingen een must om een waterveld aan te leggen. Een hoger investeringsbedrag waarvoor nog geen (extra) geld opzij is gezet.

Beide verenigingen kunnen vanuit het financieel technisch beleidskader van de gemeente Zeewolde aanspraak maken op de 1/3 regeling. Deze regeling houdt het volgende in: de investeringssubsidie bedraagt ten hoogste 1/3 deel van de door het college goedgekeurde investeringskosten van het uit te voeren project. Minimaal 1/3 deel van de door het college goedgekeurde investeringskosten dient door de instelling zelf te worden ingebracht, hetzij door eigen middelen, hetzij door zelfwerkzaamheid of delen ervan. Van deze regeling is in de gemeente Zeewolde nog geen aanvraag gehonoreerd.

3. Relevante landelijke trends en ontwikkelingen in Zeewolde

Ten behoeve van de Quick Scan is er ook gekeken naar een aantal relevante lokale en landelijke trends en ontwikkelingen in en rondom de sport. De meest relevante worden hieronder genoemd:

- De gemeente Zeewolde heeft een nieuwe sportnota in de maak; "Een leven lang bewegen in Zeewolde". Een belangrijke basis voor deze nota is het Nationale Sportakkoord. Op basis van uitgangspunten die daarin worden genoemd is het doel van Zeewolde om een lokaal sportakkoord af te sluiten, waarbij meerdere sportaanbieders gaan samenwerken met o.a. welzijn, zorg en onderwijs om de maatschappelijke sport- en beweegvraag beter te bedienen. Over accommodatiebeleid staat hierin dat er een nieuwe visie op een duurzame sportinfrastructuur samen met de sportaanbieders wordt ontwikkeld. Hierbij wordt het huidige subsidie- en tarievenbeleid onder de loep genomen;
- De sportparticipatie in Zeewolde kan op een aantal activiteiten beter worden ingevuld. Zo is de voetbalparticipatie volgens de KNVB met 4,2% laag en spelen er volgens de KNHB relatief weinig inwoners in Zeewolde hockey;
- De individualisering van de samenleving zet door. Dit resulteert in een groei – vooral bij volwassenen – van de ongeorganiseerde sporten zoals fitness, joggen, fietsen, yoga etc.;
- Vergrijzing zet door, iets dat ook voor de sport duidelijk merkbaar wordt in Zeewolde. Dit heeft direct effect op ledenaanwas, met name bij de jeugd. Sportverenigingen in Zeewolde merken dit doordat er minder aanwas is bij de jeugd, waardoor het ledenbestand verouderd;
- De groei van Zeewolde blijft achter op de prognoses ten tijde van de verzelfstandiging van De Horst. De KNVB voorspelt in Zeewolde een lichte ledendaling tot 2030. Daarna zal het ledenaantal stabiliseren.
- Duurzaamheid wordt standaard. De Green Deal en anderen duurzaamheidsontwikkelingen (recycling kunstgrasvelden en rubber infill, afvalverwerking en ledverlichting) zorgen voor hogere kosten;
- Extremere klimaatsveranderingen waardoor warmte, regen en vorst een veranderend effect op de accommodatie en velden zullen hebben;
- De eisen en wensen van de mensen groeien, hierdoor zal de vraag naar de kwaliteit van sportaanbod ook groeien. Mensen verwachten veel van een lidmaatschap. Dit resulteert in een verhoogde kwaliteitsvraag ten aanzien van accommodaties en de daarbij horende sportprogramma's. Als deze verwachte kwaliteit niet wordt geleverd, dan wordt er een alternatief gezocht;
- Sportbonden proberen in te spelen op de veranderende maatschappij. Ze kijken o.a. naar het toegankelijker maken van hun sportaanbod (flexibel lidmaatschap)

- en stimuleren samenwerking met andere sportaanbieders om uitdagingen gezamenlijk op te pakken. Samen sta je sterker;
- Gemeenten (de maatschappij) hebben een groeiende behoefte aan maatschappelijk ondernemende sportorganisaties. De participatiewet, jeugdzorg en thuiszorg zorgen voor hogere kosten. Sport, bewegen en gezondheid worden gezien als (preventief) middel om deze kosten te drukken. Het bedienen van doelgroepen vanuit welzijn en ook zorg staat daarom hoog op het verlanglijstje. Het voeren van een integrale agenda voor het sociaal domein, waarin sport en bewegen een belangrijke rol speelt, is hierbij een belangrijke ontwikkeling;
- Het structureel teruglopen van het vrijwilligerskader in de sport is een belangrijke ontwikkeling en brengt sommige verenigingen in de problemen. Zelfwerkzaamheid wordt hierdoor steeds lastiger, waardoor er vaker professionele bedrijven ingehuurd moeten worden, bijvoorbeeld voor (groen)onderhoud. De kosten voor de verenigingen stijgen hierdoor.

4. Sport in Zeewolde

Zeewolde is sportieve en beweegvriendelijke gemeente. Er zijn voldoende sport- en beweegfaciliteiten (verenigingen, sportaanbieders en accommodaties) voor de inwoners van Zeewolde. Naast het faciliteren van deze sport- en beweegbehoeften ondersteunt de gemeente de sport met sportkennismakingstrajecten via het onderwijs, de inzet van de buurtsportcoach, sportaanbod voor senioren en sportinstuiven.

De komende jaren is het Nationale Sportakkoord het beleidsuitgangspunt voor de gemeente Zeewolde. In Zeewolde is in navolging van het landelijk beleid een lokaal sportakkoord in de maak. Een sportakkoord dat volgens het nationaal model ertoe moet gaan leiden dat de sportaanbieders in Zeewolde ondernemender en maatschappelijk actiever worden. De visie hierin is dat vitale sportaanbieders vanuit open sportparken/accommodaties uitvoering geven aan een integrale Sociaal Domein agenda waar alle inwoners van Zeewolde van kunnen profiteren. Kortom, Zeewolde heeft ambities met sport en bewegen. Ambities die zich vertalen naar de volgende looplijnen (zie ook sportnota 'Een leven lang bewegen in Zeewolde'):

- Sport en bewegen in iedere levensfase;
- Sport en bewegen zonder beperkingen;
- Sport en bewegen op eigen niveau;
- Sport en bewegen bij vitale, ondernemende sportaanbieders;
- Sport en bewegen in een omgeving die verleidt;
- Sport en bewegen om van te genieten

De rol die de gemeente hier wil innemen is een regisserende en ondersteunende i.p.v. een initiërende. De gemeente creëert hierbij de juiste randvoorwaarden en condities, waarna sportaanbieders (gezamenlijk) uitdagingen aangaan en kansen benutten. Daarnaast monitort de gemeente het resultaat van haar beleid via o.a. een sportparticipatie onderzoek.

Omdat de organisatie van de sportwereld gekenmerkt wordt door zowel bestuurlijke als organisatorische vrijwilligers is het van belang dat – kijkend naar de ambities van Zeewolde – deze randvoorwaarden en condities goed worden ingevuld. Als dit niet het geval is, dan is het voor een gemiddelde sportverenigingen bijna onmogelijk om maatschappelijk ondernemend te worden. De uitvoerbaarheid van de sportvisie van Zeewolde wordt dan lastiger.

4.1 Zeewolde en (buiten-)sportaccommodaties

De sportaccommodatie is voor een sportvereniging een van de belangrijkste randvoorwaarden om succesvol te kunnen zijn. De hoogte van het huurtarief, de kwaliteit en omvang van de accommodatie, de faciliteiten in de accommodatie, de commerciële mogelijkheden en de zeggenschap over de accommodatie zijn bepalend voor het succes van een vereniging.

Zeewolde heeft vanaf 1991 het beleid gehad om sportpark De Horst te verzelfstandigen. Een legitieme gedachte om zelfwerkzaamheid, eigen verantwoordelijkheid en het (maatschappelijk) ondernemerschap van de grootste gebruikers van de sportvelden – de sportverenigingen – te stimuleren. Lagere kosten dan de gemeente voor het (klein) beheer en onderhoud en meer (exploitatie) inkomsten voor de verenigingen was het idee.

Via de instrumenten erfpacht/koop uitgave en subsidieverstrekking heeft de gemeente grip gehouden op de publieke investeringen die in de accommodaties zijn gedaan.

Ondanks de inzet van bovenstaande instrumenten blijft de uitbesteding van gemeentelijke faciliteiten en grond niet zonder risico's. Aan een vrijwillig sportbestuur wordt namelijk gevraagd of zij naast het werven en behouden van hun leden ook rekening willen houden met:

- Toezicht op de accommodatie;
- Klein beheer en onderhoud;
- Renovaties;
- Reserveringen voor groot beheer en onderhoud;
- De exploitatie van de kantine;
- Het kennisnemen en mogelijk toepassen van de nieuwste beheer en onderhoud ontwikkelingen;
- Het thema duurzaamheid op alle accommodatieactiviteiten.

Veel van bovenstaande punten zijn door professional soms al lastig bij te houden, laat staan voor vrijwilligers. Verzelfstandiging is daarom nooit geheel zonder risico's omdat een sportbestuur niet altijd in staat is om dit allemaal te (blijven) overzien.

Het is daarom ook niet geheel onverwacht/verwonderlijk dat zowel VV Zeewolde als HC Zeewolde met hun groot beheer en onderhoud (vervanging velden) financieel niet geheel uitkomen.

4.2 Nationaal beeld van verzelfstandiging

In de jaren 80 en 90 van de vorige eeuw zijn er veel accommodaties verzelfstandigd en evenals in Zeewolde “in handen” gegeven van de sportverenigingen. Aanleiding was de kerntakendiscussie en bezuinigingsvraagstukken bij de verschillende gemeenten. Het beeld dat vanaf die periode tot nu toe is ontstaan, is dat een succesvolle verzelfstandiging erg afhankelijk is van:

- De kwaliteit en kwantiteit van het bestuur en het betrokken vrijwilligerskader;
- Duidelijke afspraken die van tevoren via een nulmeting zijn vastgelegd;
- Een goede fysieke en financiële overdracht;
- Regelmatige structurele overleggen tussen exploitant/beheerder en de eigenaar, de gemeente;
- Een meerjarig investering en/of onderhoudsplan, geïndexeerd en rekening houdend met de laatste (duurzaamheid)ontwikkelingen;

- Scenario's van ledengroei en/of ledenkrimp i.r.t. potentieel financieel draagvlak van een vereniging;
- Het - met behoud van de rol/taakverdeling – gezamenlijk optrekken van gemeente en sportverenigingen op het gebied van de inzet van sport(accommodaties) ten behoeve van maatschappelijke vraagstukken (duurzaamheid, sociaal domein, open sportparken, open sportclub etc.);
- Respect en vertrouwen d.m.v. transparantie zijn cruciaal.

Bovenstaande punten zijn niet allen geheel en/of gedeeltelijk goed ingevuld in de gemeente Zeewolde. Sommige van deze zaken waren ten tijde van de verzelfstandiging ook lastig in te schatten. Over afschrijvingen van de kunstgrasvelden was minder bekend dan tegenwoordig, duurzaamheid stond niet zo hoog op de agenda en over de groei van Zeewolde was men veel positiever. Daarnaast heeft de verzelfstandiging ook geleid tot een grotere afstand tussen de gemeente en de sportverenigingen. Aan de ene kant zelfstandig en zelfredzaam”, maar aan de andere kant erg afhankelijk van elkaar.

5. Concurrerende ontwikkelingen?

In 2018 heeft de gemeente Zeewolde middelen beschikbaar gesteld voor de aanleg van een nieuwe moderne atletiekbaan. De raad heeft atletiek destijds benoemd als een van de basissporten voor de gemeente Zeewolde. Evenals Sportpark De Horst is met deze atletiekbaan een zeer mooie faciliteit voor de inwoners van Zeewolde tot stand gekomen. Het beheer, onderhoud en de exploitatie van deze faciliteit is in handen van de Atletiekvereniging Zeewolde, die hiervoor een aparte Stichting heeft opgericht, Stichting Kluunpark. Deze stichting is naast eigenaar ook belast met het beheer/onderhoud en de exploitatie van de atletiekbaan.

Kijkend naar de omvang van de gemeente Zeewolde wordt het de komende jaren de vraag of hiermee een concurrerend en/of aanvullend aanbod is gerealiseerd. Zeewolde is namelijk met o.a. Sportpark De Horst, de atletiekbaan, een nieuw te realiseren zwembad en Sporthal Het Baken rijkelijk voorzien in sport- en beweegfaciliteiten. Voldoende keus voor de inwoners van Zeewolde! Echter, al deze faciliteiten moeten voor de desbetreffende vrijwillige organisaties wel te beheren en te exploiteren blijven. Afstemming en samenwerking tussen de verschillende eigenaren/exploitanten/beheerders zou hierbij kunnen helpen. Iets waar alle eigenaren/exploitanten/beheerders in ieder geval voor open staan. De gemeente zou dit moeten willen faciliteren omdat deze sportfaciliteiten tenslotte allemaal gerealiseerd zijn met gemeenschapsgeld en met gemeentelijke subsidies nog steeds worden ondersteund.

6. Conclusies

- VV Zeewolde en HC Zeewolde hebben op de korte termijn (2-3 jaren) een probleem ten aanzien van groot beheer en onderhoud. De benodigde investeringen voor voetbal en hockey zijn hiervoor niet aanwezig;
- De Stichtingen hebben jaarlijks €30.000,- tekort (reeds enkele jaren aan de gang) om te kunnen sparen voor vervanging van de voetbal/korfbalvelden;
- HC Zeewolde heeft onvoldoende kunnen sparen voor de benodigde vervangingen van de velden, waardoor de vervanging niet zal voldoen aan de behoefte (waterveld);
- Dit ontstane probleem is niet geheel verwijtbaar richting de sportvereniging. Een (o.a. door de markt) verkeerd ingeschatte aflossingsperiode van kunstgrasvelden, terugloop van leden door achterblijvende demografische ontwikkelingen in Zeewolde, de maatschappelijke verduurzaming en een

“open sportparkbeleid” dat zorgt voor hogere kosten is hun gedeeltelijk aan te rekenen. Als “geprivatiseerde organisatie” hadden zij een aantal (maar niet alle) zaken kunnen zien aankomen, en de hun toegekende privatiseringsgelden hiervoor kunnen reserveren;

- Het niet oplossen van het groot beheer- en onderhoud probleem zal zorgen voor een fysieke achteruitgang van het sportpark. De staat van de velden verslechtert, waardoor velden door sportbonden worden afgekeurd. Resultaat zal een terugloop van leden bij verschillende verenigingen zijn. Het maatschappelijke rendement (gebruik van het sportpark door inwoners van Zeewolde) zal verder teruglopen. De verenigingen zullen het dan nog moeilijker krijgen. Een neerwaartse spiraal die niet past binnen de ambities van de gemeente Zeewolde;
- Over de exploitatie van het sportpark vindt tussen de verenigingen onderling weinig/tot geen overleg plaats. Er is weinig tot geen contact over programmering, promotie, evenementen etc. Mogelijk worden hier (gezamenlijke) kansen gemist;
- De exploitatie uitdagingen worden komende jaren mogelijk groter met de komst vernieuwde en nieuwe sportaccommodaties in Zeewolde;
- De sportverenigingen kunnen de uitdagingen m.b.t. groot beheer en onderhoud niet (geheel) zelf oplossen;
- Sportpark De Horst – een sportpark waar verenigingen verantwoordelijk zijn voor het beheer, onderhoud en exploitatie - is niet uniek in de constatering die in dit rapport zijn gemaakt. Er heerst een landelijk beeld dat sportverenigingen minder opgewassen zijn - financieel en bestuurlijk niet altijd robuust genoeg zijn - tegen lange termijn vraagstukken betreffende de sportaccommodaties.

7. Keuzemogelijkheden voor de sportverenigingen en de gemeente Zeewolde

De gemeente Zeewolde en de sportaanbieders/de sportverenigingen staan rondom de situatie op Sportpark De Horst voor een gezamenlijke uitdaging. De sportverenigingen zijn door de verzelfstandiging verantwoordelijk voor hun eigen sportaccommodatie. Een situatie die met duidelijke afspraken is gerealiseerd. Echter, elke gemeente – zo ook Zeewolde - is gebaat bij goed draaiende sterke sportverenigingen. Zeker ook kijkend naar de sport- en beweegambities die de gemeente Zeewolde heeft. Sterke sportverenigingen die een rol kunnen spelen in het bedienen van zoveel mogelijk inwoners van Zeewolde.

Daarnaast is geen gemeente gebaat bij investeringen die niet renderen. Vastgoed die met maatschappelijke middelen zijn gerealiseerd, dienen zo goed mogelijk te worden geëxploiteerd/te worden gebruikt. Vrijwilligersorganisaties hebben hierbij vaak een steuntje in de rug nodig. Zowel de sportverenigingen als de gemeente hebben hierin een verantwoordelijkheid. Zij kunnen beide keuzes maken om ervoor te zorgen dat Sportpark De Horst weer een stap vooruit kan. Onderstaand staan enkele mogelijkheden beschreven.

7.1 Wat kunnen verenigingen doen?

De verenigingen hebben meerdere mogelijkheden die zij kunnen aftasten:

- Bekijken welke investeringsmogelijkheden er wel zijn.
Zo hebben enkele verenigingen gespaard, en kunnen dus geld inbrengen.
Daarnaast hebben enkele verenigingen ook nog de mogelijkheid om meer

inkomsten te generen via contributies, fundraising acties en/of andere activiteiten.

- Samenwerking op beheer en onderhoud
Op Sportpark De Horst wordt er nog geen integrale beheer- en onderhoudsplannen gemaakt. Hier kunnen mogelijk kosten worden bespaard.
- Samenwerking op exploitatie
Op inkoop (horeca, vuilophaal, energie etc.) is mogelijk een kostenvoordeel te halen. Daarnaast is het mogelijk om te kijken naar een gezamenlijke programmering richting onderwijs, welzijn en zorg.
- Shared Service Centrum De Horst
Het is op Sportpark De Horst heel goed mogelijk om vanuit een “shared servicecentrum” een aantal te zaken gezamenlijk op te pakken. Denk hierbij aan kader (cursussen), leden administratie, promotie, contributie inning etc.
- Fysieke afstemming
Meerdere velden op Sportpark De Horst zijn onbenut (hockey, tennis, honkbal). De verenigingen zouden kunnen bekijken of hiervoor gezamenlijke oplossingen zijn. Dit o.a. in het kader van Open Sportparken en/of capaciteit beter benutten. Zijn er geen multifunctionele oplossingen?
- Kaderproblematiek gezamenlijk tackelen.
Alle sportverenigingen/sportaanbieders hebben uitdagingen met hun kader. Het is mogelijk om dit gezamenlijk op te pakken, waardoor de pool aan vrijwilligers niet verder daalt, maar wellicht weer kan toenemen.
- Gezamenlijk een strategische visie ontwikkelen
De verenigingen zouden samen kunnen nadenken over de toekomst van Sportpark De Horst. Hierin zouden zij de gemeente van advies kunnen voorzien.
- Gezamenlijk de samenwerking met de gemeente opzoeken
Nu heeft de gemeente (te) veel aanspreekpunten als het om de Sportpark De Horst gaat. Met het creëren van 1 aanspreekpunt - waarin iedereen zich vertegenwoordigd voelt - is het mogelijk om hierin een efficiëntie slag te slaan. Daarnaast zal deze gezamenlijke organisatie steviger staan, dan dat de individuele verenigingen zelfstandig doen.

7.2 Wat kan gemeente Zeewolde doen?

De gemeente Zeewolde heeft meerdere mogelijkheden om de uitdagingen op Sportpark De Horst aan te pakken. Zo kan de gemeente:

1. **Niets doen.**

Verantwoording van deze keuze

Het beheer, onderhoud en de exploitatie van Sportpark De Horst is tenslotte uitbesteed aan de sportverenigingen en de daaraan gelieerde stichtingen. Hierover zijn (financiële) afspraken gemaakt, waardoor deze organisaties al geruime tijd weten dat ze op zichzelf zijn aangewezen.

Voorzien Resultaat

Op korte termijn financieel positief voor de gemeente, maar qua maatschappelijk rendement slecht.

Velden worden afgekeurd en/of gaan niet meer mee met de sportontwikkelingen. Verenigingen verliezen leden, waardoor het sportpark fysiek en sociaal verder achteruit zal gaan.

Rol van de gemeente.

Beperkt. De betrokkenheid van de gemeente is hier conform huidige situatie.

Risico

Op de korte termijn geeft dit het minste (financiële) risico voor de gemeente. Voor de lange termijn mogelijk het grootste. Oplopende beheer- en onderhoudskosten zorgen er uiteindelijk voor dat men voor financiële ondersteuning bij de gemeente terecht zal komen.

Dit geldt ook voor de verenigingen waar het animo om werkzaamheden te verrichten en/of leden te werven zal afnemen, omdat de accommodatie achteruit zal gaan.

2. Maatwerkoplossingen

Verantwoording van deze keuze

De vereniging en hun accommodaties worden gezien als zelfstandige maatschappelijk gearrangeerde (business) units. Deze worden apart benaderd en aparte afspraken mee gemaakt. Bijvoorbeeld:

- Hockey over meerkosten waterveld;
- Voetbal over herijking afschrijving kunstgrasvelden en daaraan gekoppelde financiering;
- Honkbal over ondersteuning in kader en ledenwerving;
- LTC over de vergunning voor een overdekte baan;
- Tennis voor Padel en de overtollige twee banen.

Voorzien Resultaat

Individuele organisaties die zelfstandig blijven opereren en elkaar (onbewust) beconcurreren. Op deze manier blijft er diversiteit in beleid(uitvoering) van de gemeente. Er is geen harmonisatie. Doordat de maatschappelijke sportuitdagingen best complex, maar in sommige opzichten ook kansrijk zijn, is het waarschijnlijk dat kansen (half) worden gemist en het maatschappelijk rendement (gebruik van de accommodatie) achterblijft t.o.v. de investering.

Rol van de gemeente

Redelijk beperkt. Wel groot t.a.v. de investering. De betrokkenheid hier is een financiële naast de huidige betrokkenheid.

Risico's

De kans is groot dat de exploitatie achterblijft t.o.v. de investering. Alle organisaties blijven individueel werken aan hun opgave, terwijl er een bredere maatschappelijke opgave ligt. De exploitatie zal achterblijven, waardoor er op termijn wederom een uitdaging op dit sportpark zal ontstaan.

Daarnaast past deze ziens- en werkwijze niet in het nieuwe sportbeleid van de gemeente Zeewolde. Hier wordt gestreefd naar samenwerking via een lokaal sportakkoord.

3. Geïntegreerde aanpak

Verantwoording van deze keuze

Het maatschappelijk rendement (het gebruik) van het sportpark is in het belang van de investeerder, de gemeente Zeewolde. De gemeente zorgt voor de juiste randvoorwaarden zodat het beheer, het onderhoud en de exploitatie van Sportpark De Horst de komende jaren gedekt is. Er dient hier niet alleen gekeken te worden naar de financiële afspraken, maar ook naar het maatschappelijk rendement van het Sportpark. Samenwerking tussen verenigingen, een bredere kijk op de ontwikkelingen van Zeewolde, het verbeteren van de exploitatie d.m.v. een de inzet van sport en bewegen binnen het Sociaal Domein en samenwerking tussen verenigingen en de gemeente Zeewolde zijn hierbij de sleutelwoorden.

Voorzien Resultaat

Een robuustere situatie rondom de exploitatie van het Sportpark omdat er betere randvoorwaarden voor de verenigingen worden gecreëerd. En daardoor een robuustere financiële situatie rondom het groot beheer en onderhoud van het sportpark.

Rol van de gemeente

Intensief. Naast (gedeeltelijk) financier ook i.s.m. de verenigingen (op afstand) regisseur van een nieuwe exploitatie, beheer en onderhoudsaanpak van Sportpark De Horst. Nauw betrokken door regulier overleg.

Risico

Voor de korte termijn neemt de gemeente een risico omdat zij zich gaat bemoeien met de exploitatie van het Sportpark. Op de langere termijn wordt dit risico minder, omdat er voldoende rendement (maatschappelijk- en financieel) op het sportpark wordt gerealiseerd. De randvoorwaarden voor de verenigingen worden verbeterd zodat zij er sterker voorstaan als het om lange termijn vraagstukken gaat.

8. Aanbeveling

Het is de gemeente Zeewolde aan te bevelen niet afzijdig te blijven als het gaat om de uitdagingen op Sportpark De Horst. Het afbreukrisico is hiervoor te groot. Echter, de gemeente heeft hierin niet alleen een verantwoordelijkheid. De verenigingen dienen hierin ook hun verantwoordelijkheid te nemen. Ook zij kunnen verschillende acties oppakken. Een gezamenlijke aanpak – bij voorkeur zo integraal mogelijk – dient ervoor te zorgen dat de situatie op Sportpark de Horst voor de sportverenigingen en alle andere gebruikers toekomstgericht wordt ingevuld. Gelijke kansen waarin regels, subsidievoorwaarden en andere randvoorwaarden - daar waar mogelijk - worden gelijkgetrokken.

Het is daarom aan te bevelen dat de gemeente Zeewolde zich verder verdiept in de situatie op Sportpark De Horst. Het opnieuw bekijken en mogelijk herijken van beheer, onderhoud en exploitatie afspraken zijn hierin mogelijke opties. De randvoorwaarden dienen zo te worden ingevuld dat de exploitatie van de sportverenigingen en sportaanbieders op Sportpark De Horst de komende jaren positief verloopt. Hierdoor blijft er een divers en kwalitatief goed sportaanbod bestaan voor de inwoners van Zeewolde.

De verzelfstandiging van de sportaccommodaties heeft Zeewolde positieve ontwikkelingen gebracht. De verenigingen laten duidelijk ondernemer- en eigenaarschap zien. Er zijn veel successen op beheer en onderhoud geboekt. Zo zijn er meerdere faciliteiten zelfstandig gerealiseerd. Echter, de grotere beheer- en onderhoudsvraagstukken blijken een lastigere opgave voor een vrijwilligersorganisatie. Hier is duidelijk (nog) ondersteuning nodig.

Tevens moet er gewaakt worden voor een situatie waarin de verenigingen elkaar (onbewust) te veel beconcurreren, terwijl er zoveel voordeel uit een samenwerking kan worden gehaald. Het vergroten, borgen en delen van de aanwezige kennis, het bevorderen van samenwerken tussen verenigingen onderling en de verenigingen met de gemeente zijn belangrijke randvoorwaarden voor toekomstig succes.

Ons voorstel is daarom om te kiezen voor een geïntegreerde aanpak, waarbij de sportverenigingen i.s.m. de gemeente Zeewolde een toekomstvisie met geïntegreerde businesscase voor Sportpark De Horst realiseren. In deze businesscase worden de investeringen, de programmering, de exploitatie (mogelijkheden) en beheer/onderhoud van het gehele sportpark in kaart gebracht. Het resultaat van deze businesscase moet zijn dat het Sportpark de komende 10 jaar zelfstandig vooruit kan. Hierbij rekening houdend met trends, ontwikkelingen en maatschappelijke (sport) behoeften.

Bijlagen:

- I. Benchmark contributiehoogte regio voetbalclubs
- II. Gespreksverslagen verenigingen

Bijlage I Benchmark Contributie Voetbal

Leeftijden	Zeewoide	Ermelo		Harderwijk		Nijkerk	Almere		Gemiddeld	Vershil met Zeewoide
Start <8	€ 132,00	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 189,00	€ 75,00	€ 130,00	€ 131,33	€ 0,67
>8 < 10	€ 156,00	€ 161,00	€ 131,00	€ 77,20	€ 91,00	€ 215,00	€ 230,00	€ 207,00	€ 158,89	€ (2,89)
>10 < 13	€ 216,00	€ 190,00	€ 170,00	€ 179,20	€ 165,00	€ 189,00	€ 238,00	€ 224,00	€ 193,60	€ 22,40
>13 < 19	€ 260,00	€ 198,00	€ 191,00	€ 209,60	€ 203,00	€ 222,00	€ 250,00	€ 237,00	€ 215,80	€ 44,20
> 19	€ 276,00	€ 238,00	€ 240,00	€ 301,60	€ 278,00	€ 288,00	€ 260,00	€ 287,00	€ 270,37	€ 5,63

Bijlage II Gespreksverslagen Verenigingen

Situatie Sportpark De Horst Stichtingen, Voetbal en Korfbal

Datum: Dinsdag 19 november

Tijd: 19:30 – 21:30

Locatie: VV Zeewolde

Aanwezig:	Jan van Middelaar	–	Penningmeester VV Zeewolde, Stichting Exploitatie en Stichting Beheer Sportvoorzieningen de Horst
	Ben Scharft	-	Voorzitter a.i. KV Wolderwijd, secretaris Stichting Exploitatie.
	Ger Blom	-	Bestuurslid facilitaire zaken VV Zeewolde
	Eelco Derks	-	Adviseur Gemeente Zeewolde
Afwezig:	Jos Groot Koerkamp	-	Voorzitter stichting Exploitatie en Stichting Beheer

(op donderdag 14 november 1-1 mee gesproken)

Inleiding

Op dinsdag 19 november is er een bijeenkomst geweest met de besturen van Stichting Exploitatie Sportvoorzieningen De Horst, bestuur VV Zeewolde, KV Wolderwijd. In het verlengde hiervan was op 14 november al gesproken met Stichting Beheer Sportvoorzieningen De Horst, waarin de voetbalvereniging en de honk- en softbalvereniging zijn vertegenwoordigd. Onderwerp van het gesprek zijn de brieven en de gesprekken die de Stichtingen en de besturen met de gemeente hebben gevoerd over de financiële positie van de Stichting i.r.t. de situatie van de verenigingen en de fysieke staat van het sportpark.

Tijdens dit gesprek is er uitgelegd wat de opdracht van Eelco Derks – van Derks&Gosen - is. Eelco onderzoekt of er een financieel probleem is, wat het probleem exact is en hoe dit tot stand is gekomen. Hierover geeft hij een advies aan de gemeente Zeewolde.

Om te komen tot een advies is er tijdens deze bijeenkomst relevante informatie uitgewisseld.

Korfbal en Voetbal

In het stichtingsbestuur van beide clubs zitten bestuursleden van voetbal en korfbal. Zij hebben situatie van beide clubs kort uiteengezet.

Korfbal: KV Wolderwijd

Een kleine maar groeiende club met 110 leden (spelend 85). Sinds de realisatie van een nieuw eigen clubhuis (kantine) groeit de club goed. De club speelt zijn wedstrijden buiten op het multifunctionele veld en in de sporthal (winter).

De contributie die de leden betalen is boven gemiddeld. Deze kan/wil het bestuur niet laten groeien, omdat de verwachting is dat de bondsafdracht de komende jaren flink gaat stijgen. Dit vanwege een nieuw afdrachtsmodel vanuit de KNKB.

De club speelt met 7 teams op een buitenveld. De norm van de KNKB is dat er maximaal 8 teams op 1 veld mogen. Bij 9 teams moet er op twee velden worden gespeeld. De korfbalclub verwacht over 3-5 jaar dat deze situatie zich gaat voordoen. Hierover is al een gesprek met de Stichting. De korfbalclub heeft geen eigen kleedkamer faciliteiten.

Voetbal

Met zo'n 1100 leden (850 spelend) is de verenigingen een van de grootste verenigingen in Zeewolde. De club heeft zijn zaken goed voor elkaar. Een mooie familiekantine, voldoende velden (kunstgras en gras), goede kantine- en sponsoropbrengsten.

De club geeft alleen wel aan dat ze vanwege de gekozen verzelfstandigingsconstructie veel moeten vragen (financieel en zelfwerkzaamheid) van de leden. Dit ziet zij, samen met de demografische ontwikkelingen van Zeewolde, gekoppeld met de maatschappelijke sporttrend (ongeorganiseerde sport groeit) als een gevaar voor de middellange termijn.

Informatie

De Stichting heeft naast het aanleveren van alle relevante financiële overzichten antwoord gegeven op de onderstaande vragen.

1. Wat is de oorzaak van de ontstane situatie? En hoe groot en urgent is het probleem?

De situatie is ontstaan door een aantal factoren:

a. Te weinig tijd om te sparen

De Stichting heeft 3 kunstgrasvelden, waarvan:

- 1 kunstgrasveld uit 2006 (toplaag vervangen in 2016);
- 2 kunstgrasveld uit 2010 (veld 1 en een Multi Functioneel (MF) veld).

De afschrijvingstermijn van een kunstgrasveld, (lees de termijn dat moet worden gespaard voor een vervangend kunstgrasveld) was ten tijde van de start en beginjaren onduidelijk. In de markt was hierover te weinig bekend. Kunstgras was in die tijd nog iets nieuws. Kunstgras moest wel minstens 20 jaar meegaan. Daarnaast zou kunstgras in de loop der jaren – was de verwachting – goedkoper worden met toenemende afname.

Anno 2019 blijken deze verwachting en aannames niet te kloppen. Volgens de branchevereniging BSNC (Branchevereniging voor Sport en Cultuurtechniek) is de afschrijving van een veld 10-12 jaar. Bovendien is de kostprijs van een kunstgrasveld gestegen i.p.v. gedaald doordat de kwaliteits- en duurzaamheidseisen ook zijn toegenomen/gaan toenemen.

De Stichting (exploitatie en beheer) hebben daardoor met terugwerkende kracht gekozen voor 10 jaar afschrijving van de toplaag en 25 jaar afschrijving onderlaag. Het MF Veld (samen met korfbal) heeft een afschrijving van 16 jaar.

Om te sparen voor een nieuwe toplaag/ te betalen voor de afschrijving worden er door de Stichting Exploitatie hoge bedragen gebruiksvergoeding (huur) aan de gebruikers VV Zeewolde, KV Wolderwijd en RSG de Levant doorberekend. Maar zelfs deze hoge vergoedingen zijn onvoldoende om volgens de afschrijvingstermijn

voldoende te sparen. De Stichting Exploitatie heeft een jaarlijks tekort/verlies van ca € 30.000, vooral veroorzaakt door de afschrijving.

In 2016 is het eerste veld vervangen (dus na 10 jaar). Het hoofdveld (veld 1) zou eigenlijk in 2020 worden vervangen, maar heeft nu goedkeuring tot en met 2022 (12 jaar). De vervanging van een kunstgrasveld (toplaag) is dus veel eerder dan waar spaar technisch rekening mee is gehouden, en de kostprijs van vervanging is ook hoog/hoger. De verenigingen kunnen deze bedragen niet opbrengen. Ze betalen al een hoge bijdrage (in vergelijking met andere vergelijkbare clubs).

(Voorbeeld: vervanging toplaag 2016 kostte 226.000 euro. Dit heeft de stichting achteraf in 10 jaar moeten sparen. Dat is 22.600 per jaar. Er zijn nog 2 kunstgrasvelden. Gezamenlijk komt dit op 75.000 euro per jaar. Daar komen nog verzekering, onderhoudskosten bij)

b. Groeiverwachting van Zeewolde

Er is door de gemeente Zeewolde in het recente verleden een groeiverwachting van 30.000 inwoners uitgesproken. Deze groeiverwachting blijft (fors) achter en gaat er de komende 20 jaren niet komen. Nu 22.500 inwoners (2019) en 27.500 in 2040. Hierdoor stijgen de inkomsten (contributie, horeca en sponsoring) van zowel de korfbal als de voetbalclub marginaal en/of zullen eerder stagneren. Hierdoor is het voor de stichting onmogelijk om nog meer “gebruikersgeld” aan de clubs te vragen.

c. Duurzaamheid, Green Deal en nog meer duurzaamheid

De kosten van de Stichting Beheer stijgen door de landelijke strengere eisen en wensen om “maatschappelijke voorzieningen” het voorbeeld van duurzaamheid te laten zijn. De stichting heeft deze wens/eis ook, maar dit vergt extra investeringen en/of kosten om hieraan te voldoen. Hier is tijdens de start van de stichting geen rekening mee gehouden. Hiervoor is geen geld gereserveerd, maar de kosten hiervoor worden inmiddels wel (gedeeltelijk) gemaakt en zullen naar verwachting de komende jaren (fors) gaan stijgen.

d. Open sportparken

Doordat de gemeente i.s.m. de Stichting heeft gekozen voor “Open Sportpark” zijn de dagelijkse beheer/onderhoudskosten flink gestegen. Ook werkt dit door in de slijtage van de velden, de velden slijten sneller. Het “Open Sportparken Beleid” houdt in dat iedereen bij geen verenigingsgebruik welkom is op de velden. Het wordt dan fictief gezien als een grote buitenruimte, waar iedereen (elke inwoner van Zeewolde) gebruik van mag maken.

e. Trends en ontwikkelingen

Een landelijke trend is de groei van ongeorganiseerde sport. Dit is uiting van de verdere individualisering van de samenleving. Mensen kiezen zelf sporttijd, locatie en medesporters. Het resultaat is dat verenigingen (en daardoor ook bonden) veelal een stagnatie en ook terugloop zien in ledenaantallen.

Deze terugloop wordt versterkt door de demografische opbouw van Zeewolde. Zeewolde vergrijsd langzaam. Er zijn dus minder jonge leden die instromen. Verenigingen – met name VV Zeewolde – ziet dit terug in de instroom bij de jongste leden.

f. Indexering

Ondanks de oplopende kosten van het onderhoud van het park, wordt de subsidie die jaarlijks aan de Stichting Beheer wordt uitgekeerd niet geïndexeerd. Hierover is in 2011 beslist (bezuinigingsronde gemeente?) om dit niet meer te doen. Dit besluit is niet de oorzaak van de ontstane situatie, maar helpt wel natuurlijk niet mee in een oplossing.

Urgentie

De urgentie van het probleem is hoog. Het eerste KG-veld van De Horst is in 2016 al vervangen. Hiervoor was een lening nodig om dit te kunnen realiseren omdat de benodigde € 226.000,- nog niet was gespaard. Het tweede KG veld zou volgens afschrijvingstermijn (BSNC) in 2020 vervangen moeten worden. Door goed onderhoud en verdere verzorging is deze vervanging naar achteren geschoven. De Stichting heeft zichzelf met goedkeuring van de KNVB nog 2 extra jaren tot 2022 gegeven, maar dan moet deze ook echt worden vervangen i.v.m. speelvaardigheid vanuit KNVB eisen.

De problemen voor de stichting worden de komende jaren erna dus groter en groter. Elke grote investering (kunstgras en gras) is/wordt een uitdaging omdat er niet voldoende investeringsgeld aanwezig is.

De stichting ziet ook op de korte termijn geen mogelijkheid om extra inkomsten te genereren:

- De clubs worden al maximaal belast (benchmark wijst uit dat ze bij de hoogste contributies in de regio horen)
- Meer verhuur van de accommodatie levert verder “marginaal” geld op
- Meer onderwijs gebruik zal er niet komen
- En qua sponsoring wordt al veel gedaan

2. **Waarom kan de stichting het niet zelf oplossen?**

De exploitatiemogelijkheden naast verhuur aan de clubs is uiterst gering. Ook is het voor de club onmogelijk om een lening af te sluiten en/of ander privaat geld aan zich te binden. Banken willen geen lening verstrekken aan verenigingen, stichtingen etc. i.v.m. onderpand.

Daarnaast zorgt een lening voor extra jaarlijkse lasten die op de gebruikers moeten worden verhaald. Dit is achteraf sparen en het probleem voor je uitschuiven. Het probleem voor de leden wordt dan alleen maar groter.

3. **Wat gebeurt er als er niet wordt ingegrepen?**

Als er niets veranderd, dan zal de Stichting niet meer in staat zijn om de velden adequaat te vervangen c.q. te onderhouden. Dit zal resulteren in afgekeurde

velden, waardoor de verenigingen geen competitie meer kunnen spelen. Een leegloop van de verenigingen zal het gevolg zijn.

4. Had de stichting anders kunnen/moeten acteren de afgelopen 3-5 jaren?

In 2006 zijn de velden van VV Zeewolde en KV Wolderwijd geprivatiseerd. De verenigingen moesten zelf de broek ophouden. Vanaf dat moment heeft De Stichting er – en nog steeds – alles aan gedaan om het sportpark op- en top te houden. Echter, er is vooral door de afschrijvingstermijn verkorting – buiten de schuld van de stichting – een serieus lange termijn probleem aan het ontstaan. De Stichting neemt het zichzelf kwalijk dat ze niet eerder de samenwerking met de gemeente hiervoor hebben gezocht. Het probleem dat zich voordoet is namelijk niet alleen door de breedtesportverenigingen op te lossen.

De Stichting pleit dan ook voor een nauwere samenwerking met de gemeente om ervoor te zorgen dat dit soort situaties zich niet meer voordoen en/of tijdig worden gesignaleerd bij de eigenaar van de velden. Kijkend naar de oorzaken, zijn er ook een aantal duidelijke ontwikkelingen die buiten de controle van de Stichting vallen (bijvoorbeeld duurzaamheidseisen), maar waar zij vanuit overheidsbeleid wel mee te maken (gaan) krijgen.

5. Is e.e.a. op te lossen middels samenwerking met andere vergelijkbare organisaties?

De Stichting ziet hier wel een emotioneel, politiek en organisatorisch voordeel. Samen sta je sterker dan alleen. Meer vrijwilligers en een groter bereik/netwerk. Maar het financiële voordeel is (zeer) gering in de ogen van de Stichting. Veel van de groenwerkzaamheden zijn al aan de markt uitbesteed. Hierdoor het de gemeente Zeewolde hierop niet veel te winnen. Wel worden er nu bij het sportpark (hockey, honkbal, atletiek, voetbal, korfbal) meerdere aannemers ingezet. Hier is zijn nog wel wat kosten te besparen.

6. Wat is in jullie ogen de oplossing? (Minder kosten? Meer inkomsten?)

Participatie van de gemeente in de groot beheer/onderhoudsinvesteringen van de speelondergronden (gras, kunstgras, onderlaag etc.) en duurzaamheidsuitstraling (led, zonnecollectoren, circulaire economie, infil discussie, waterberging etc.) van de maatschappelijke voorzieningen.

De verantwoording hiervoor is volgens de stichting:

- Zeewolde moet goede en betaalbare faciliteiten voor de inwoners hebben. Voortschrijdend inzicht laat zien dat dit op de huidige methode/module/constructie niet houdbaar meer is;
- Zeewolde zou de Open Sportpark gedachte moeten willen uitbouwen. Iets wat zorgt voor hogere kosten en afschrijvingen;
- De voorzieningen waar de gemeente in mee betaald zouden een voorbeeld moeten zijn van duurzaamheid. Iets waarop landelijk op korte termijn nog strengere eisen gaan komen.

Het doel zal moeten zijn dat de financiële positie van de stichting met de kennis en ontwikkelingen van vandaag en de nabije toekomst zodanig worden herijkt dat zij de komende 10-15 jaar een positieve exploitatie kunnen draaien, zonder de verenigingen hiervoor nog meer te belasten.

7. Welke rol verwachten jullie van de stichting en de clubs? En welke rol verwacht je van de gemeente?

De clubs worden in de ogen van de Stichting al maximaal belast. De contributie van beide verenigingen is regionaal gezien al (zeer) hoog. Daarnaast zorgt eigen werk, horeca inkomsten en sponsoring al voor een breed gedragen begroting bij beide verenigingen. Volgens het bestuur van de stichting is hier niet veel meer uit te halen.

De stichting zou graag van de gemeente zien dat zij:

- 50% mee participeren in de grote investeringen
- Meer zichtbaarheid en betrokkenheid tonen, en van daaruit meer een controlerende rol vervullen. Hierbij hoort een jaarlijks overleg waar de financiën en het maatschappelijke rendement van het sportpark de onderwerpen zijn.

Situatie Sportpark De Horst, HC Zeewolde

Datum: Dinsdag 26 november
Tijd: 20:00 – 21:30
Locatie: Clubhuis HC Zeewolde
Aanwezig: Jack van Hettema - voorzitter
Hero Bouwman - accommodatiebeheer HC Zeewolde
Eelco Derks - adviseur Gemeente Zeewolde

Inleiding

Op dinsdag 26 november is er een bijeenkomst geweest met HC Zeewolde.

Onderwerp van het gesprek is het financiële signaal dat de HC Zeewolde de gemeente heeft gegeven. Dit signaal gaat over de financiële positie van de club i.r.t. vervaging van velden en andere vastgoed gerelateerde zaken. Deze positie belemmert de club om zichzelf door te ontwikkelen en/of groot beheer en onderhoud te plegen op velden en clubhuis.

Tijdens dit gesprek is er uitgelegd wat de opdracht van Eelco Derks – van Derks&Gosen - is. Eelco onderzoekt of er een financieel probleem is, wat het probleem exact is en hoe dit tot stand is gekomen. Hierover geeft hij een advies aan de gemeente Zeewolde.

Om te komen tot een advies is er tijdens deze bijeenkomst relevante informatie uitgewisseld.

HC Zeewolde

HC Zeewolde is een gezellige hockeyclub van 350 leden met een relatief lage instap betreffende de hoogte van contributie. Dit ledenaantal heeft in het verleden de 600 leden aangetikt (2009 en 2014). De HC Zeewolde heeft 2 zand ingestrooide kunstgrasvelden en 1 semiwaterveld. Twee van de drie velden liggen voor en naast het clubhuis. Het derde veld ligt iets verder – over de parkeerplaats heen lopen – van het clubhuis af.

Daarnaast heeft de club een eigen clubhuis met een 4-tal kleedkamers. Het clubhuis zit aan het clubhuis van de jeu de boules vast. Ze delen het dak.

De club heeft de ambitie om een gezellige breedtesportclub te zijn. Op het ogenblik bestaat de club vooral uit meisjes- en vrouwenteams. Dit zou de club graag wat gemêleerder willen zien.

Doordat de club afgelopen jaren (flink) in ledenaantallen is gedaald, heeft de club minder kunnen sparen voor vervangen/groot beheer en onderhoud. De club dreigt hierdoor geen waterveld te kunnen realiseren en zal daardoor verder achteropraken. Dit omdat de norm van de KNHB steeds meer waterveld zal worden. De norm wordt 3D hockey. Steeds meer clubs in de regio hebben een waterveld.

De club geeft aan dat het een twee velden club is, en eigenlijk met 3 velden te groot zijn gaan zitten.

Informatie

De Stichting heeft naast het aanleveren van relevante informatie (advies: Strategische Koers Accommodaties HC Zeewolde) antwoord gegeven op de onderstaande vragen.

7. Wat is de oorzaak van de ontstane situatie? En hoe groot en urgent is het probleem?

De oorzaak van de ontstane situatie is ledenterugloop. In 2009 nog **650** en in 2019 **350**. Mogelijke reden hiervoor zijn:

- De opkomst van het vrouwenvoetbal. Naast het hockey is er hierdoor een teamsport als concurrent ontstaan;
- Demografische ontwikkeling van Zeewolde. Zeewolde groeit niet meer en vergrijst;
- Landelijke trend. Verenigingsleven loopt terug ten faveure van de ongeorganiseerde sport.

Urgentie

De vereniging dient op korte termijn (2-3 jaar) een besluit te nemen over de investeringen in een veld (2 top- en 1 onderlaag). De keuzes hiervoor hebben grote consequenties voor de HC Zeewolde. Met deze keuze maakt de club een stap vooruit, of blijft stilstaan. In dit geval is de verwachting dat stilstaan achteruitgaan zal betekenen.

8. Waarom kan de HC Zeewolde het niet zelf oplossen?

De HC Zeewolde kan haar probleem oplossen met het aanleggen van een zandveld. Er is hiervoor voldoende gespaard (oud voor oud). Echter, voor de club zou dit stilstand betekenen. De club verwacht dan een nog verdere terugloop in ledenaantal. Vooral ook van de betere hockeyers die – zoals dan bijna elk tegenstander – op een waterveld willen hockeyen. Een standaard/norm die door de KNHB ook steeds meer wordt omarmt. 3D hockey wordt dit genoemd.

9. Wat gebeurt er als er niet wordt ingegrepen?

De fun in het hockey wordt minder. Minder mogelijkheden om sportief hoger op te komen. Nog meer terugloop van ledenaantallen. Vasthouden van de leden zal moeilijker worden.

10. Had de HC Zeewolde anders kunnen/moeten acteren de afgelopen 3-5 jaren?

De HC Zeewolde doet al veel om ledenwerving (clinics op scholen, staan op de markt met een demo etc.), hebben producten voor ouders en ouderen (trimhockey en activiteiten voor ouders van jeugd). Er wordt dus hard gewerkt aan de zichtbaarheid van de club.

Wel geeft de HC aan dat ze de laatste jaren “te zuinig” zijn geweest. Dit vanwege het willen sparen voor een waterveld. Naar de leden toe is er (nog) geen plan gepresenteerd over de oplossing van hoe te komen tot een waterveld op de HC Zeewolde. Dit plan zou de club graag willen maken i.s.m. de gemeente. Dit zodat zij aan hun leden kunnen laten zien dat er een serieuze mogelijkheid is om de club vooruit te helpen. Contributieverhoging en het starten van fundingacties (club van 100) voor het financieren van het veld maken daar dan een onderdeel van uit.

11. Is e.e.a. op te lossen middels samenwerking met andere vergelijkbare organisaties?

Er wordt al veel samengewerkt tussen verschillende organisaties. Hier is t.a.v. kostendelen en of inkomsten genereren in de ogen van de club niet veel te realiseren. Een mogelijkheid zou nog kunnen zijn om de aanschaf van zonnecollectoren samen te doen.

Over samen optrekken in de exploitatie (bijvoorbeeld: een gezamenlijke gemeentelijke programmering richting jeugd) is nog niet nagedacht. Dan zien de verschillende sporten zichzelf als concurrent van de andere.

12. Wat is in jullie ogen de oplossing? (Minder kosten? Meer inkomsten?)

Het hebben van twee volwaardige velden (semiwater en water) direct aan het clubhuis, en het afstoten van het derde veld. Het moeilijke van deze opgave is dat bij groei van de club (zoals voorheen) het derde veld weer nodig is. Hiervoor dient een plan te worden gemaakt - waarin voor het realiseren – ook de gemeente dient te participeren.

13. En welke rol verwacht je van de gemeente?

Een tweetal:

1. Meewerken aan het plan om het ideaal plaatje te realiseren;
2. Meewerken aan het vertrek van Jeu de Boules (is ook hun wens), zodat er meer ruimte komt voor Naschoolse opvang, wat de HC €700,- p/m meer zal opleveren in de exploitatie van het clubhuis.

(Jeu de Boules: er is vanwege verschillen in sportbelevingsniveau af en toe een (klein) conflict met de Jeu de Boules, die volgens de HC zouden willen vertrekken naar een zichtlocatie in het centrum van het dorp)

The Harriers

Datum: Dinsdag 10 december 2019
Tijd: 19:30 – 20:45
Locatie: Clubhuis The Harriers
Aanwezig: Gerda Fafiani - voorzitter
Eelco Derks - adviseur Gemeente Zeewolde

Inleiding

Op dinsdag 10 december is er een gesprek gevoerd over de situatie van The Harriers op Sportpark De Horst.

Onderwerp van het gesprek is de situatie van de honk—en softbalclub op Sportpark De Horst. De gemeente Zeewolde heeft verschillende signalen van uitdagingen i.r.t. beheer, onderhoud en exploitatie van de accommodaties op Sportpark De Horst ontvangen. Hierdoor wordt er met alle verenigingen op De Horst een gesprek gevoerd.

Tijdens dit gesprek is er uitgelegd wat de opdracht van Eelco Derks – van Derks&Gosen - is. Eelco onderzoekt of er (grote) uitdagingen zijn, wat deze zijn en hoe deze tot stand zijn gekomen. Hierover geeft hij een advies aan de gemeente Zeewolde.

The Harriers

The Harriers is een honk- en softbalvereniging met 40 leden en bestaat zo'n 30-35 jaar. De club is in het verleden op z'n grootst zo'n 70 leden geweest. De vereniging speelt met twee teams in de competitie van de KNHSB; een gemengd softbalteam en een pupillenteam. Er wordt door deze teams gebruik gemaakt van een eigen clubhuis en vooral het softbalveld. Het honkbalveld wordt niet altijd gebruikt omdat de pupillen nog te jong zijn om gebruik te maken van een groter veld. De verwachting is dat over 3-4 jaren dit veld regelmatig gebruikt wordt omdat het pupillenteam dan de leeftijd (en kracht) heeft om op een groter veld te spelen.

Omdat veel honk- en softbalverenigingen kampen met kleine clubs, wordt er veel in de regio samengewerkt. De KNHSB stimuleert dit. Lelystad, Almere en Bussum zijn plekken waar deze regiosamenwerkingen worden gezocht. Zo spelen er 5 aspiranten (13-16jr) uit Zeewolde elders, omdat er in Zeewolde te weinig kinderen zijn om een team te vormen. Naast het samenstellen van teams, wordt er ook samengewerkt rondom talentontwikkeling. Zo kunnen talentvolle kinderen vanuit Zeewolde extra trainen in Bussum (HCAW) om hun skills te verbeteren.

Informatie

1. Wat is de oorzaak van de ontstane situatie? En hoe groot en urgent is het probleem?

The Harriers hebben geen urgentie problemen. Wel merken zij dat de omvang van de vereniging een steeds grotere uitdaging wordt. Kader, werving van nieuwe leden en het onderhouden van (vooral) het honkbalveld zien zij als de grootste uitdagingen.

- Kader: het vinden van specifieke honkbaltrainers is lastig;
- Werving: de vereniging doet wat het kan, maar ook hier zijn er extra handjes nodig;
- Beheer en onderhoud: het honkbalveld moet de komende 3-4 jaar op niveau blijven i.v.m. de doorontwikkeling van het pupillenteam. Het zou de club helpen om hier afspraken met de gemeente over te maken. Het geringe vrijwilligerskader, kan het onkruid wieden moeilijk aan.

Financieel hebben The Harriers geeft urgente problemen, omdat er een goede reserve in de afgelopen jaren is opgebouwd.

2. Waarom kan The Harriers het niet zelf oplossen?

Er is hiervoor onvoldoende kader en handjes in huis. Kader en handjes om 1-2 extra teams opgestart te krijgen. Het hebben van een aspirantenteam (13-16 jaar) zou de club enorm helpen. Zeker omdat dan de 5 elders spelende Zeewolde jongens terug zouden komen en het honkbalveld structureel gebruikt wordt.

3. Wat gebeurt er als er niet wordt ingegrepen?

Dan blijven The Harriers een kleine club op een groot complex.

4. Had de The Harriers anders kunnen/moeten acteren de afgelopen 3-5 jaren?

Er is/wordt van alles gedaan binnen de mogelijkheden van de club. De club draait. Is in de zomer vaak gezellig met leuke bbq's, maar heeft (zoals het gehele honk- en softbal) moeite om te groeien.

5. Is e.e.a. op te lossen middels samenwerking met andere vergelijkbare organisaties?

The Harriers denken dat samenwerking vanuit een gezamenlijke programmering kan helpen:

- Afstemming van clinicprogramma's op scholen;

- Uitwisselingen van de verschillende sporten op het sportpark;
- Flexibele lidmaatschap concepten.

6. Wat is in jullie ogen de oplossing? (Minder kosten? Meer inkomsten?)

- Ondersteuning bij het vinden van kader (gemeente, provincie en bond);
- Regelmatig extra rondje onkruid door de gemeente op het honkbalveld;
- Hulp bij promotie voor de invulling van een aspirantenteam

7. En welke rol verwacht je van de gemeente?

- Aanspreekpunt voor zaken;
- Onderhoud van onkruid (oogje in zeil houden);
- Samenwerking op gebied van programmering.

Situatie Sportpark De Horst TV De Punt

Datum: Dinsdag 21 januari
Tijd: 20:30 – 22:00
Locatie: TV De Punt
Aanwezig: Wim Nijhoff – Voorzitter TV De Punt
Eelco Derks - Adviseur Gemeente Zeewolde

Inleiding

Op dinsdagavond 21 januari is er een gesprek geweest tussen Wim Nijhof en Eelco Derks.

Eelco Derks – van Derks&Gosen – heeft de opdracht van de gemeente Zeewolde om de situatie op Sportpark De Horst te onderzoeken. De gemeente heeft meerdere signalen vanuit verschillende verenigingen gekregen dat de exploitatie en daardoor het (groot) beheer en onderhoud onder druk staat. Eelco onderzoekt of er een financieel probleem is, wat het probleem exact is en hoe dit tot stand is gekomen. Er wordt hierover met alle gebruikers van het Sportpark een gesprek gevoerd. Dit om uiteindelijk een advies aan de gemeente Zeewolde te kunnen geven.

TV De Punt

TV De Punt is een gezellige breedtesportvereniging in Zeewolde. De club heeft zo'n 220 leden, dat elke zomer oploopt naar zo'n 250/260 leden. De Punt heeft 6 banen om deze leden te bedienen. Dit aantal banen is voldoende voor het bedienen van de leden. De norm van de KNLTB is zo'n 80 leden per baan. Daarnaast heeft de vereniging een clubhuis met een goede horecafaciliteit en een oud clubgebouw dat als opslag en vergaderruimte voor de club wordt gebruikt.

De Punt heeft twee "braakliggende" banen. Deze twee banen waren "op de groei" (van de gemeente Zeewolde) neergelegd, maar worden niet meer gebruikt door TV De Punt. TV De Punt heeft met 400 leden jaren geleden zijn top gehad.

De vereniging heeft de afgelopen jaren enkele belangrijke (groot) beheer en onderhoud werkzaamheden gepleegd aan de accommodatie. Zo zijn er:

- i.v.m. vervroegde afschrijving (6 i.p.v. 15 jaar) van de French Court banen - 9 jaar geleden (3 jaar kunnen rekken) - 4 banen gerenoveerd. French Court is vervangen door Center Court.
- Ledlichten komen te hangen. Deze zijn gefinancierd met 1/3 eigen geld, 1/3 sponsoring en 1/3 subsidie. Een maatregel die de energierekening sterkt heeft gereduceerd.

De vereniging is afgelopen jaar voor het eerst in een aantal jaren weer stabiel qua leden. Er heerst daarom het gevoel dat de daling in leden niet snel verder zal zakken. Hiervoor zijn er afgelopen jaar ook positieve ledenwervingsacties geweest met een kinderkamp, een Open Dag en schooltennis. Activiteiten die de vereniging zelf heeft opgepakt en ziet als positieve

kansen voor de club. Deze acties zijn effectiever gebleken dan de acties in het verleden met de buurtsportcoaches.

Financieel staat de club er goed voor. Jaarlijks kan er een positieve exploitatie worden gedraaid. Deze is opgebouwd uit de volgende inkomsten: 60% contributie, 30% horeca/kantine en 10% overige o.a. sponsoring.

De positieve exploitatie is mede te danken aan het beleid om veel verschillende evenementen/competities te organiseren. Bijvoorbeeld: dinsdag dubbel, wintercompetitie, Open Toernooi en de KNLTB-competities.

Informatie

Een aantal gerichte vragen zijn gesteld en/of conclusies zijn getrokken n.a.v. het gesprek

14. Wat is de oorzaak van de ontstane situatie? En hoe groot en urgent is het probleem?

TV De Punt heeft geen acute problemen. De vereniging draait goed en ziet weer mogelijkheden tot groei doordat er een aantal succesvolle ledenwervingsactiviteiten zijn opgestart.

De uitdagingen die de vereniging (in de toekomst) ziet zijn:

- Zonnepanelen op de het dak van het clubgebouw.
- Wat te doen met het onderhoud van het “oude clubgebouw”? Hier is geen bestemming voor en wordt vanuit de exploitatie ook niet voor gereserveerd. Commercieel wordt er vanuit de gemeente geen mogelijkheden gegeven (fysio, fitness, wellness etc.)
- Wat te doen met de twee braakliggende banen?
- Bestrating: deze zou de vereniging – mogelijk vanuit Open Sportparken – graag groter opgepakt willen zien. Hiervoor heeft de vereniging geen middelen. Nu wordt dit allemaal (te) klein aangepakt.
- Groen onderhoud: door vrijwilligers gedaan, maar wordt steeds lastiger
- Inkoop vuilophaal: waarom niet gezamenlijk met hele sportpark
- Inkoop kantines: gezamenlijk plan maken met de verschillende clubs.
- Padelbanen: nu geen investering voor, maar de ontwikkeling van deze sport wordt wel gezien.
- Afspraken over fietsplaatsing van de voetballers.

15. Waarom kan de vereniging het niet zelf oplossen?

De vereniging kan de basis prima zelf oplossen. Alleen bovenstaande punten vragen om:

- Investeringsplan waar de club niet voor heeft gereserveerd;
- Samenwerking met de andere gebruikers van het park;
- Samenwerking/afspraken met de gemeente;
- Bestemmingsplan mogelijkheden.

16. Wat gebeurt er als er niet wordt ingegrepen?

Op korte termijn niks. De vereniging gaat prima. Op langere termijn:

- Slechtere bestrating van het park;
- Verslechterd oud gebouw zonder bestemming op het terrein;
- Niet gebruikte velden;
- Geen nieuwe ontwikkeling op racketsportgebied (Padel).

17. Had de vereniging anders kunnen/moeten acteren de afgelopen 3-5 jaren?

Nee. Club is uit een dalletje (qua leden) gekomen en ziet e.e.a. weer positief. De terugloop van leden bij tennisclubs is een landelijke trend. Hierop heeft de vereniging geacteerd door nieuwe acties te bedenken en kantinepersoneel op te lossen middels een kantinepool o.a. bekostigd uit “afkoopgelden” van andere leden.

18. Is e.e.a. op te lossen middels samenwerking met andere vergelijkbare organisaties?

Ja! TV De Punt zou graag een gezamenlijk plan (exploitatie en eventueel fysiek) met de andere gebruikers van het park maken. Zie voorbeelden boven.

19. Wat is in jullie ogen de oplossing? (Minder kosten? Meer inkomsten?)

Een gezamenlijk plan voor Sportpark De Horst waarin een aantal exploitatie zaken worden meegenomen (kantine, vuilophaal, groenbeheer) en naar een aantal fysieke mogelijkheden wordt gekeken vanuit de Open Sportpark gedachte (bestrating, niet gebruikte banen, Padel en het oude clubgebouw)

20. Welke rol verwacht de vereniging van de gemeente?

Als onafhankelijke partij een ondersteunende regisseursrol op pakkend. De boel een goede duw in de juiste richting te geven. Bekeken vanuit het totale sportpark.

Situatie Sportpark De Horst

Jeu de Boules Vereniging LTE Zeewolde

Datum: Dinsdag 10 december
Tijd: 16:30 – 17:00
Locatie: Clubhuis LTE
Aanwezig: Edwin Blaauw - voorzitter LTE
Eelco Derks - adviseur Gemeente Zeewolde

Inleiding

Op dinsdag 10 december is er een gesprek geweest met LTE om een beeld te krijgen van de jeu de boules vereniging op Sportpark De Horst

Aanleiding van het gesprek is om een beeld te krijgen van de situatie op Sportpark De Horst. Het Sportpark heeft uitdagingen als het gaat om gebruik, beheer, onderhoud en doorontwikkeling van de verschillende verenigingen.

Tijdens dit gesprek is er uitgelegd wat de opdracht van Eelco Derks – van Derks&Gosen - is. Eelco onderzoekt wat deze uitdagingen zijn, hoe deze tot stand zijn gekomen en wat de mogelijke oplossingsrichtingen zijn. Hierover geeft hij een advies aan de gemeente Zeewolde.

LTE Zeewolde

LTE Zeewolde is een vereniging die nu zo'n 30 jaar in Zeewolde actief is. In de toptijd had de club 90 leden, maar dit is teruggelopen naar nu 36 leden. De leden zijn vooral wat ouderen – veelal gepensioneerde – mensen.

Een jeu de boules seizoen duurt 12 maanden. Tijdens het seizoen worden er verschillende competities – veelal in toernooivorm – gespeeld. LTE organiseert:

- Een onderling toernooi of toernooien.
Hierbij spelen de leden in een onderling toernooi – tussen eigen leden – tegen elkaar.
- Een gesloten toernooi of toernooien.
Hierbij spelen de leden in een toernooi met andere verenigingen – die zich van tevoren hebben aangesloten – tegen elkaar. LTE doet sinds 5 jaar mee aan de Poldercompetitie.

LTE organiseert geen Open Toernooi – waarbij de inschrijving vrij is – om dat hiervoor veel kosten voor scheidsrechters en/of scheidsrechter cursussen moeten worden gemaakt. Open Toernooien worden bij de bond aangemeld. Die deze toernooien communiceren. Hierdoor ontstaan er hogere eisen en kosten die LTE op dit moment niet kan opbrengen.

De inkomsten van LTE bestaan uit:

- Contributie
- Horeca inkomsten
- Toernooien
- Evenementen met het bedrijfsleven. (clinics etc.)

LTE is tevreden met haar positie op het Sportpark. Het heeft voldoende banen en ruimte.

Het heeft een eigen clubhuis die na de zomer wat gemoderniseerd zal worden.

De grote wens is een overdekte baan op dezelfde locatie erbij, zodat de weersafhankelijkheid minder wordt.

Informatie

1. Wat is de oorzaak van de ontstane situatie? En hoe groot en urgent is het probleem?

LTE is een vereniging die naar behoren draait. Er zijn dan ook geen problemen en urgentie.

LTE heeft het laatste jaar wat orde op zaken gezet i.v.m. inkomsten irt kosten. De netto horeca inkomsten zijn hierdoor aanzienlijk gestegen. Er wordt inmiddels wat zakelijker gedacht binnen de vereniging, waardoor de toekomst er financieel gezonder uit ziet.

Wel zou de club willen groeien naar 100+ leden. Dit kan naar de inzichten van de club. Zeewolde is aan het vergrijzen. Voldoende doelgroep voor de Jeu de Boules sport. De grootste Jeu de Boules vereniging zit in regio Arnhem en heeft ongeveer 300 leden.

Om deze 100+ leden te realiseren is er wel een overdekte baan nodig. Een project dat de club grotendeels zelf kan financieren. Hiervoor is een loods van zo'n €25.000 nodig.

2. Waarom kan de LTE Zeewolde het niet zelf oplossen?

LTE Zeewolde heeft een vergunning nodig om de loods te realiseren. Dit blijkt een lastig traject te zijn bij de gemeente.

Ook zou LTE meer afstemming willen hebben als het gaat over ledenwervingsacties. Een gezamenlijke aanpak met meerdere clubs, waarbij de gemeente een (beperkte maar initiërende) regierol vervult is gewenst.

Zo ziet LTE bijvoorbeeld veel mogelijkheden om de zomergasten van (regio) Zeewolde te verleiden om deel te nemen aan de toernooien van LTE.

3. Wat gebeurt er als er niet wordt ingegrepen?

Als LTE niet te mogelijkheden krijgen om te groeien, dan zal het een kleine vereniging blijven.

4. Had de LTE Zeewolde anders kunnen/moeten acteren de afgelopen 3-5 jaren?

LTE had zich zakelijker kunnen/moeten opstellen, waardoor de club er financieel beter had voorgestaan. Mogelijk dat er dan meer toernooien waren georganiseerd, waardoor er meer animo voor de sport was gecreëerd.

5. Is e.e.a. op te lossen middels samenwerking met andere vergelijkbare organisaties?

LTE ziet veel mogelijkheden in samenwerking met andere clubs/verenigingen. Eilandvorming in een kleine gemeente als Zeewolde werkt contraproductief. Een samenwerking met bijvoorbeeld een gezamenlijke (jaar) programmering zou ten goede komen van Zeewolde. De aansluiting met Welzijn zijn Zorg ziet LTE als een goede kans.

6. Wat is in de ogen van LTE de oplossing? (Minder kosten? Meer inkomsten?)

Meer samenwerking. Een duidelijk streven waarnaar wij (Zeewolde) met elkaar naar toe willen. Een overdekte baan om minder weersafhankelijk te zijn, zal LTE enorm helpen om te kunnen groeien.

7. En welke rol verwacht je van de gemeente?

1. Ondersteuning bij de realisatie van de overdekte baan (zie vooral de vergunningseisen);
2. Ondersteuning bij de samenwerking en programma afstemming van de verschillende verenigingen.